

**Oponentský posudok vymenúvacieho konania doc. Mgr. Martina Ološtiaka, PhD.,
za profesora v študijnom odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra**

Docent Martin Ološtiak sa napriek relatívne krátkemu 15-ročnému pôsobeniu na akademickej pôde svojou intenzívnou a mimoriadne kvalitnou výskumnou, pedagogickou a organizačnou činnosťou vyprofiloval na zrelú vedeckú osobnosť, ktorá sa plným právom uchádza o udelenie najvyššieho akademického titulu.

Treba pripomenúť, že v profesijnom raste M. Ološtiaka zohrali významnú úlohu jeho učitelia, vynikajúce osobnosti slovenskej lingvistiky pôsobiace na Prešovskej univerzite a na Univerzite P. J. Šafárika (prof. Furdík, prof. Sabol, prof. Slančová, doc. Sokolová, prof. Nižníková i ďalší). Jedným dychom však treba zdôrazniť, že mimoriadne podnetné a kvalitné vedecké zázemie dokázal Martin Ološtiak zúročiť jednak v nadväznosti na teoreticko-metodologické paradigmy svojich učiteľov, ale zároveň s ich tvorivým rozpracovaním a s vlastným originálnym duševným vkladom. To, čo sa M. Ološtiakovi podarilo v krátkom čase urobiť pre slovenskú lingvistiku a pre vedu a výskum na Slovensku vôbec, je nevšedným a úctyhodným úkazom. Osobitne cenné je to, ako Martin Ološtiak dokázal editorsky a autorsky oživiť, sprítomniť a tvorivo rozpracovať vedecké dielo profesora Juraja Furdíka, ktoré vďaka obdivuhodnej heuristickej a interpretačnej práci M. Ološtiaka nadobudlo kompletnejšiu publikovanú podobu a mohlo tak komplexnejšie a intenzívnejšie ovplyvniť vývojovú dynamiku lingvistického výskumu na Slovensku i za jeho hranicami.

Bilancia výskumnej, publikačnej, pedagogickej, expertíznej, organizačnej a inej akademickej činnosti doc. Ološtiaka, ktorú taxatívne uvádza v materiáloch predložených na vymenúvacie konanie, explicitným spôsobom dokladuje a potvrdzuje predchádzajúce pozitívne hodnotenie inauguranta. M. Ološtiak spĺňa a vo väčšine položiek vysoko prekračuje minimálne stanovené kritériá na vymenovanie za profesora v odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra. Kvantitatívna sumarizácia vedeckej činnosti inauguranta je však jednoznačne v symetrii s jej kvalitou. Osobitne chcem vyzdvihnúť relevantnosť publikovaných vedeckých prác inauguranta, keď sa mu napriek istému „hendikepu“ spoločenských a humanitných vied preniknúť do publikačného priestoru prestížnych vedeckých databáz podarilo etablovať aj tu a vykazovať 58 citácií registrovaných v databázach Web of Science a Scopus. Pre úplnosť kvantitatívneho a kvalitatívneho obrazu o publikačnej činnosti prosím inauguranta o spresnenie týchto údajov: (1) Ktorých päť výstupov vykazuje v rámci kategórie A (výstupy definované v Kritériách na hodnotenie úrovne výskumnej, vývojovej, umeleckej a ďalšej

tvorivej činnosti v rámci komplexnej akreditácie činností vysokej školy pre oblasť poznania 2. Humanitné vedy). (2) V zozname publikačnej činnosti sú uvedené 4 výstupy registrované v databáze Scopus (kategória ADN). Ktoré vedecké práce má autor evidované v ďalších vedeckých databázach (EBSCO, ERIH a pod.)?

V ďalšej časti posudku sa budem venovať kvalitatívnej stránke vedeckej činnosti docenta Ološtiaka a jej najvýznamnejším výsledkom. Inaugurant v predložených materiáloch prehľadne zhrňa najdôležitejšie výsledky svojho lingvistického výskumu a triedi ich do piatich obsahových oblastí: onomastika a konfrontačná lingvistika, morfológia a slovotvorba, lexikológia a lexikálna motivácia, substantívna deklinácia a morfológická adaptácia prevzatých lexém a výskum viacslovných pomenovaní. Každú z uvedených oblastí docent Ološtiak významne obohatil novým lingvistickým poznaním, získaným buď v individuálnom výskume, vďaka participácii na kolektívnom výskume, alebo vo výskume realizovanom pod jeho vedením. Napriek zdanlivej obsahovej heterogenosti takéhoto výskumného zamerania ide o prienikové lingvistické oblasti, ktoré práve vďaka výskumným problémom riešeným M. Ološtiakom posilnili svoju transdisciplinárnosť a komplexnosť teoreticko-metodologického uchopenia. Ide napríklad o rozpracovanie nových prienikov morfológických, lexikologických a slovotvorných vzťahov pri výskume koreňových morfémov slovenčiny v unikátnom kolektívnom projekte *Slovníka koreňových morfémov slovenčiny*. Alebo o nový pohľad na interpretáciu slovotvorných, morfológických a morfológických vzťahov alebo lexikálnych, slovotvorných a syntaktických vzťahov pri tvorivom rozpracovaní teórie lexikálnej motivácie atď.

Hoci explicitne inaugurant vo svojich profilových výskumných oblastiach neuvádza oblasť lexikografie, chcem vyzdvihnúť jeho prínos aj v tejto oblasti lingvistickej práce, ktorá úzko korešponduje práve s ťažiskovými autorovými výskumami. Okrem spomenutého unikátneho *Slovníka koreňových morfémov slovenčiny*, ktorý vyšiel už v troch vydaniach, je M. Ološtiak spoluautorom takisto jedinečného *Retrográdneho morfológického slovníka slovenčiny*. V rámci konfrontačného onomastického výskumu publikoval v spoluautorstve *Slovník anglických vlastných mien v slovenčine* a v súčasnosti redakčne finalizuje kolektívne lexikografické dielo *Slovník viacslovných pomenovaní*.

V poslednej časti oponentského posudku sa zameriam na hodnotenie výsledkov komplexného výskumu slovenskej slovotvorby, ktorý sa pod vedením doc. Ološtiaka realizoval v rokoch 2012 – 2015 v rámci projektu VEGA. Hlavným výstupom tohto projektu je vedecká monografia *Kvalitatívne a kvantitatívne aspekty tvorenia slov v slovenčine*, venovaná nedeťom osemdesiatym narodeninám vrcholného predstaviteľa slovenskej

derivatológie profesora Juraja Furdíka. Ide o unikátne vedecké dielo, ktoré prvýkrát v dejinách slovenskej derivatológie komplexne a synteticky spracúva diachrónne a synchronne aspekty slovenskej slovotvorby. Kolektívu štrnástich autorov pod vedením M. Ološtiaka, ktorý je zároveň editorom monografie, sa podarilo jedinečným spôsobom spracovať a prepojiť expertízu z jednotlivých oblastí derivatologického výskumu, ako aj z pomedzných lingvistických oblastí a z interdisciplinárneho priestoru slovotvorby. Vedecká monografia tak uspokojuje dopyt po syntetických lingvistických prácach v slovakistike.

Šírka výskumného záberu je v monografii spojená s hĺbkou ponoru do problematiky a s vysokou vedeckou kvalitou jej teoreticko-metodologického uchopenia a analyticko-interpretačných činností pri spracovaní rozsiahleho heuristického a empirického materiálu (na materiáli cca 70 000 lexikálnych jednotiek). Vďaka ujasnenej koncepcii a metodológii spracovania jednotlivých aspektov slovotvornej motivácie, vďaka systematickému vedeckému prístupu a schopnosti syntetizovať výsledky výskumu sa autorskému kolektívu pod vedením doc. Ološtiaka podarilo vygenerovať celý rad relevantných výskumných záverov a tak významne obohatiť slovotvornú teóriu.

V rámci diskusných otázok či odporúčaní na prehĺbenie výskumu možno napr. odporúčať pri nadväzujúcom slovotvornom výskume vychádzať v záujme reprezentatívnosti lexikálneho materiálu nielen z Krátkeho slovníka slovenského jazyka, ale aj z korpusovej materiálovej databázy, resp. z komplexnejších lexikografických prác (najmä Slovníka súčasného slovenského jazyka). Ideálnym materiálom zdrojom na zachytenie dynamiky tvorenia slov v slovenčine by bol zatiaľ absentujúci slovník neologizmov. Aké má v tomto smere inaugurant výskumné plány?

Rozpracovanie motivačnej typológie v druhej kapitole monografie núka niekoľko diskusných otázok: (1) Aká lexikálnosémantická teória je východiskom vymedzovania intra- a extralingválnosti? Teda, počíta sa pri lexikálnom význame iba s konceptuálnym (denotačným, kognitívnym) významom alebo aj s kolokačným významom a s konotačnými zložkami rozširujúcimi konceptuálny význam? Ak by sa brala do úvahy kognitívnolingvistická interpretácia lexikálneho významu, mala by dichotómia intra- a extralingválnosti svoje opodstatnenie? (2) Slovotvornej motivácii sa v motivačnej typológii prisudzuje primárne intralingválny charakter. Je však dobre známe, že slovotvorba je bezprostrednejšie ako iné lingvistické systémy závislá od reálnej skutočnosti (podľa Ohnheiser, Furdík a iní). (3) Tvrdí sa, že pri slovotvornej motivácii je motivantom pomenovanie existujúce v jazyku. Platí to aj o paradigmatickej analógii, resp. o analogickej slovotvorbe? (4) Paradigmatická motivácia sa charakterizuje ako nenominačná. Platí to aj pre

lexikálnu paradigmu lexikálneho/sémantického poľa? Ďalšia otázka smeruje k didaktickej transformácii najnovších derivatologických poznatkov. Uvažuje inaugurant o spracovaní novej vysokoškolskej učebnice slovotvorby?

Mozaiku vedeckej činnosti inauguranta dopĺňajú jeho početné a hodnotné aktivity v edičnej, expertíznej a organizátorskej oblasti, aktívne členstvá vo významných vedeckých a akademických grémiách, ako aj významné zahraničné a domáce ocenenia vedeckej práce. Osobitne chcem vyzdvihnúť to, že docent Ološtiak intenzívne podporuje vedecký rast mladých adeptov jazykovedy, napr. aj ich zapájaním do tímových výskumných projektov, a formuje tak svoju vedeckú školu. Začínajúcich lingvistov podporuje aj nad rámec svojich akademických povinností, napr. spoluorganizovaním kolokvia mladých jazykovedcov, resp. aktívnou účasťou na jeho viacerých ročníkoch.

Docent Ološtiak spĺňa všetky kritériá na získanie titulu profesor, a to nielen vedecké, pedagogické, akademické, ale aj osobnostné. Martin Ološtiak je mimoriadne pracovitým, invenčným a inovatívnym tvorivým pracovníkom, ktorý koncepciu svojej vedeckej práce zakladá jednak na rešpektovaní vývojovej kontinuity a tvorivom rozvíjaní odkazu svojich učiteľov a jednak na otvorenosti novým metodologickým výzvam a neprebádaným priestorom vedeckého výskumu v slovakistickej lingvistike.

Na základe dôkladného posúdenia kvantitatívnych a kvalitatívnych parametrov vedeckej a pedagogickej činnosti inauguranta odporúčam, aby doc. Mgr. Martinovi Ološtiakovi, PhD., bol po úspešnom inauguračnom konaní a po splnení všetkých vysokoškolskou legislatívou predpísaných podmienok udelený akademický titul profesor v študijnom odbore 2.1.27 slovenský jazyk a literatúra.

Dátum: 26. 9. 2017

prof. PaedDr. Ľudmila Liptáková, CSc.